

НАУКА ЯК ШЛЯХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Студент І.А. Склярський
Науковий керівник старший викладач О.А. Сидоров
Дніпровський національний університет ім.Олеса Гончара

Ключові слова: наука, технології, ринок, інновації, розвиток, конкуренція, університет.

«Наука є найкращий сучасний спосіб задоволення цікавості окремих осіб за рахунок держави», - писав Арцімовіч. Обговорюючи питання взаємозв'язку науки і влади, вчені відзначають, що влада або шліфує науку, або диктує соціальне замовлення. Влада визначається як механізм, що володіє можливістю підкоряти, управляти або розпоряджатися діями інших людей або структур. Для розвитку науки важливі деякий лібералізм і свобода від владних вказівок. Слід зазначити має місце особлива форма організації наукової праці за закритим принципом. Ця тенденція була властива Радянському Союзу, зараз за таким принципом працює ряд японських компаній, компанія "Microsoft" та ін. У ряді європейських держав і в США вчені залучаються до управління державою, обговорюють проблеми державного устрою і державної політики. У нашій країні справа йде інакше, влада забезпечує вченим вкрай скромне утримання, а вчені отримують можливість не нести ніякої відповідальності за стан справ в країні. Існує загальне правило, що рівень фінансування наукових досліджень і розробок на рівні менше 0,9% від ВВП країни не дозволяє науковій сфері реалізувати в державі свої основні функції: пізнавальну, економічну, соціальну і, при необхідності, оборонну. Для прикладу, значення цього показника в ЄС і Китаї 2%, США - 2,75%, Південній Кореї - 4,3%. В Україні в 2016 поставлений 20-річний анти-рекорд у фінансуванні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт - 0,48% ВВП.

Безпосередній вплив науково-технічні та освітні ресурси надають на процес створення і впровадження нових технологій. Концепція технології і технологічних змін містить багато вимірів. Технологічний прогрес в одних випадках включає процес інновацій, при цьому передбачається, що нові шляхи забезпечують випуск існуючих товарів і послуг з використанням меншої кількості капіталу і робочої сили. В інших випадках він включає оновлення продукту, створення нового або поліпшення якостей старого. Він може розумітися і як обсяг технічних і управлінських знань, використовуваних у виробництві і збуті. Частина цих знань втілена в машинах, інша - в умінні людини, методах управління, організаційних структурах.

Поширення науково-технічних знань є важливим питанням економічного зростання і розвитку виробництва. Вважається, що якщо країни мають доступ до однакової технології, то темпи зростання будуть вирівнюватися між ними. Поширення НТП теоретично має загальний характер. Воно здійснюється через зовнішню торгівлю готовою продукцією, закупівлі патентів, ліцензій, рух прямих інвестицій (вкладення в основний капітал), передачу невовимих знань (ноу-хау), експорт освітніх послуг, інформаційний обмін в цілому. Переклад невовимих знань включає нові дослідницькі вміння, технічні та організаційні можливості. Але технологія не передається, а продається як фізичний товар.

Інновації мають величезний вплив на економіку. По-перше, інновації впливають на якість продукції, тобто, з'являються абсолютно нові або вдосконалені продукти, які здатні найбільш повно задовольнити потреби людини. По-друге, вони сприяють економічному зростанню, тобто, створюються нові галузі економіки, єдиний ринок (наприклад, Інтернет). По-третє, збільшується частка компетентних фахівців. Наступним пунктом є вплив інновацій на рівень життя людей. Також інновації

сприяють зниженню витрат виробництва. Винаходяться нові технології, які дозволяють зменшити обсяги витрачання електроенергії, води і т.д.

Інновації сприяють збільшенню прибутку. Створюються продукти більш високої якості, збільшується кількість випущеної продукції за той же кількість часу.

Тому багато розвинених країн до початку 70-х років стали активно формувати в своїх економіках цілі інноваційні кластери. В результаті створення таких секторів і сегментів в національному господарстві суспільство перетворилося в постіндустріальне.

Інноваційний сектор економіки представляє собою цілісний багатогалузевий комплекс наукових, освітніх, виробничих, управлінських та консалтингових структур, що забезпечують спрямованість економічної трансформації, відтворення і обмін інноваціями між різними галузями і секторами національного господарства..

Університети на сучасному етапі повинні істотно впливати на стан національної економіки України, проте вони не повністю виконують свою місію щодо економічного розвитку країни. Поперше, знижується рівень бюджетного фінансування університетів, яке завжди відіграло пріоритетну роль. Подруге, важливим фактором економічної діяльності сучасного університету є багатоканальність фінансування. Потрете, сьогодні університет перебуває в такому ж економічному становищі, як і країна в цілому; це супроводжується збільшенням конкуренції – за студентів, кваліфіковані кадри, державне замовлення та держбюджетну тематику.

Університети крім освітньої діяльності здійснюють також наукові дослідження, їх виконання вимагає істотних матеріальних ресурсів, значну частку яких складають кошти фондів і комерційних організацій. При цьому важливою є комерціалізація наукових розробок, адже вони мають бути ефективними, давати віддачу. Нині в Україні існує проблема розвитку венчурного інвестування; немає ринку (біржі) наукових розробок і високих технологій; наукові розробки потребують відповідної дослідницької та лабораторної бази, а також фінансового забезпечення; існує проблема захисту прав інтелектуальної власності; не створено органи, які б координували процеси комерціалізації (науковоосвітні комплекси та центри комерціалізації наукових розробок). Складність комерціалізації наукових розробок університетів зумовлена появою в університеті нових, раніше не властивих освітній установі функцій і видів діяльності, пов'язаних, наприклад, з економічною самостійністю факультетів або з комерційною підтримкою науководослідної діяльності на всіх етапах, починаючи з маркетингових досліджень і закінчуючи комерціалізацією наукових результатів. Досвід зарубіжних країн показує, що технопарки, бізнесінкубатори, науковоосвітні комплекси, центри комерціалізації, консалтингові центри є дійовими механізмами процесу комерціалізації наукових розробок. В Україні прийнято ряд законодавчих і нормативних документів, спрямованих на розвиток ринку наукової продукції та технологій, проте вони не стали ефективним інструментом комерціалізації наукових розробок через відсутність попиту на внутрішньому ринку і недостатній доступ до зовнішніх ринків наукової продукції та технологій. Промисловість вимагає модернізації, проведення нової індустріалізації. Для більшості галузей характерними є IV та V технологічні уклади, тому існує необхідність упровадження наукових розробок, адже саме такий шлях дасть українській економіці можливість розвиватися на інноваційній основі та бути конкурентоспроможною.

Отже, масштабне фінансування освіти дає ряд важливих факторів. Це і поліпшення перспектив економічного розвитку, розширення кругозору людей, забезпечення їм можливості самореалізації, стабільності та сприяння інтелігентному, вихованому суспільству

ЛІТЕРАТУРА

1. Казметский Дж. Вызов технологических инноваций на пороге новой эры общемировой конкуренции; [под ред. Н.М. Фонштейна]. – М. : АНХ, 1999.
2. Большой экономический словарь. – М. : Институт новой экономики, 1998. – 864 с.